

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

“HOZIRGI O'ZBEK ADABIY TILI”

fanining o'quv dasturi (sillabusi)

Bilim sohasi:	100000 – Ta'lism
Ta'lism sohasi:	110000 – Ta'lism
Ta'lism yo'nalishi:	60111600 – O'zga tilli guruhlarda o'zbek tili

Fan kodи 302HO'AT 1,2 14		Fan turi majburiy		Ta'lif tili o'zbek				Ishlab chiqilgan o'quv yili 2023/2024				
Semestr	Har bir semestrdagi fanning nomi	ECTS - Kreditlar	Haftalik dars soattari	O'quv mashg'ulotlari (soat)						Mustaqil ta'lif (soat)	Jami yuklama (soat)	
				Jami:	ma'ruza	seminar	amaliy	laboratoriya				
3	HO'AT (Morfologiya)	4	4	60	20	0	40	0	60	120		
4	HO'AT (Sintaksis)	5	4	60	20	0	40	0	90	150		
	Jami:	9	8	120	40	0	80	0	150	270		

I. FANNING MAZMUNI

"Hozirgi o'zbek adabiy tili" fani talabalarni hozirgi o'zbek tilining shakllanishi, tarixiy ildizlari, dialektal asosi, tafqiqiyotini belgilovchi lingvistik va ekstralengvistik omillar bilan tanishitiradi; hozirgi o'zbek adabiy tilining "Morfemika va so'z yasalishi", "Morfologiya", "Sintaksis" bo'lmlariga oid nazariy bilimlar bilan qurollantiradi, nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq eta olish, o'zbek tili birliklarini nutqda o'z o'mida, maqsadli qo'llash ko'nikmasini shakllantirishga yordam beradi.

Fanni o'qitishdan maqsad – bo'lajak o'qituvchilarga hozirgi o'zbek adabiy tilining lisoniy qurilishi va imkoniyatlari hamda ularning nutqiy qo'llanilishi masalalari bo'yicha sistemali ilmiy-nazariy ma'lumot berishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy va amaliy bilimlar bilan qurollantirish, ta'lif oluvchilarda qayd etilgan masalalar bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalami shakllantirish vazifalarini bajaradi.

2. TA'LIM NATIJALARI / KASBIY KOMPETENSIYALAR:

- hozirgi o'zbek tilining shakllanishi, tarixiy ildizlari, dialektal asosi, adabiy til taraqqiyotini belgilovchi lingvistik va ekstralengvistik omillar haqida bilimga ega bo'lish;
- tilning fonetik-fonologik, leksik-semantik, grammatic sath birliklarining xususiyatlarini, bu sohadagi dolzarb muammolarni bilishi va ulardan foydalana olish ko'nikmalariga ega bo'lish;
- hozirgi o'zbek adabiy tilining sistem-struktur, funksional xususiyatlarini tahlil qila olish, mazkur lingvistik bilimlardan ilmiy va badiiy matnlar tarjimasi jarayonlarida foydalanish kabi malakalarga ega bo'lish.

3. TA'LIM TEXNOLOGIYALARI VA METODLARI

Ushbu fanni o'qitish uchun turli xil usullardan foydalilanadi. Og'zaki va yozma nutq ko'nikmalarini shakllantiriladi. Ko'proq topshirilgani mustaqil bajarish, mavzularni yaxshi o'zlashtirishlari uchun ilmiy-tadqiqot ishlari tahlil qilinadi. Ma'ruzalarga tayyorgarlik ko'rish, taqdimotlar tayyorlash, ishlarni himoya qilish kabi ko'nikmalar shakllantiriladi. Xususan, interfaol ta'lif metodlaridan "Baxs-munozara", "Yozma baxslar", "Esse" metodi, "Assessment", FSU metodi, "Rezyme", "Loyihha", "Tushunchalar asosida matn tuzish" kabi; interfaol grafik organayzer

metodlari “Klaster”, “Insert”, “Toifali jadval tuzish” metodi, “BBB jadvali”, “SWOT tahlil”, “Venn diagramma” kabi bir qator metod va texnologiyalardan foydalaniladi. Darslar kompyuter, elektron doska yoki proektor va ovoz kuchaytirgich (kolonka) bilan ta'minlangan bo'lishi lozim.

3-SEMESTR

4. TALABALAR KREDITLARNI OLISH TARTIBI

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 31-dekabrdagi 824-sonli qarori bilan tasdiqlangan “OTMlarda o'quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etish tartibi to'g'risidagi Nizom” (Nizomning 15- va 30-bandlari)ga asosan “Hozirgi o'zbek adabiy tili” fanidan 3-semestrda 150 soat o'quv yuklamasini o'zlashtirgan, fan dasturi (sillabus)da belgilangan baholash tartibiga ko'ra ijobjiy baholanib, kasbiy kompetensiyalarni yetarli darajada egallagan talabaga 3-semestrda 4 kredit beriladi.

Talaba belgilangan ta'lim natijalariga erisha olmagan taqdirda unga kreditlar berilmaydi.

4.1. Nazoratlarni amalga oshirish tartibi.

Oraliq nazorat fan doirasida nazorat olingan sanaga qadar o'tilgan mavzular asosida 2 marta o'tkaziladi. “Hozirgi o'zbek adabiy tili” fanidan 1-oraliq nazorat og'zaki shaklda o'tkaziladi.

Oraliq nazorat variantlarida 3 tadan savol va topshiriqlar: 2 ta nazariy savol va 1 ta amaliy topshiriq beriladi. Har bir talaba alohida bittadan variant tanlaydi, tayyorgarlik ko'rish uchun 5 daqiqadan vaqt beriladi. Talabani oraliq nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida olgan baholari inobatga olinadi.

“Hozirgi o'zbek adabiy tili” fanidan 1-oraliq nazorat varianti **namunasi**:

60111600 – O'zga tilli guruhlarda o'zbek tilli yo'nalishi II kurs talabalari uchun “Hozirgi o'zbek adabiy tili” fanidan 1-ORALIQ NAZORAT SAVOLLARI

1-variant

1. Leksemalarning sintaktik tasnifi haqida ma'lumot bering. (tayanch tushunchalar: gap bo'lagi bo'lishga xoslanmagan so'zlar, gap bo'lagi bo'lishga xoslangan so'zlar.)
2. Fe'l va uning UGMsi haqida ma'lumot bering. (tayanch tushunchalar: umumiyoq grammatic ma'noni ochish, xususiy grammatic ma'no ma'no, oraliq grammatic ma'no, umumiyoq grammatic ma'no)
3. So'zlarni morfemik va morfologik tahlil qiling: *Men yetim o'sganman, oh, u yetimlik... Voy, bechora jonim, desam arziyi.* (G'.G'')

“Hozirgi o'zbek adabiy tili” fanidan 2-oraliq nazorat **yozma** shaklda o'tkaziladi.

Oraliq nazorat variantlarida 3 tadan savol va topshiriqlar: 2 ta nazariy savol va 1 ta amaliy topshiriq beriladi. Har bir talaba alohida bittadan variant tanlaydi, tayyorgarlik ko'rishi va yozishi uchun 60 daqqaq vaqt beriladi. Talabani oraliq nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida olgan baholari inobatga olinadi.

“Hozirgi o'zbek adabiy tili” fanidan 2-oraliq nazorat varianti **namunasi**:

60111600 – O'zga tilli guruhlarda o'zbek tilli yo'nalishi II kurs talabalari uchun “Hozirgi o'zbek adabiy tili” fanidan 2-ORALIQ NAZORAT SAVOLLARI

3-variant

1. Egalik kategoriyasi haqida to'liq ma'lumot bering. (tayanch tushunchalar: morfologik shakl, grammatic ma'no, kategoriya, tajalli ma'no.)
2. Kelishik kategoriyasi haqida to'liq ma'lumot bering. (tayanch tushunchalar: morfologik shakl, grammatic ma'no, kategoriya, tajalli ma'no.)
3. So'zlarni morfologik tahlil qiling: *Men avval o'ngga quyilib borgan Termiz yo'liga, so'ng ingichkalashib, ko'tarilib borayotgan Boysun dovoniga hangu-mang boqardim.*

Yakuniy nazorat semestr davomida o'tilgan mavzular bo'yicha **test** shaklida o'tkaziladi. Test kompyuterda test.navoiy-uni.uz platformasida tashkil etiladi. Ekspertning ijobili xulosasini olgan jami 200 tadan iborat test savollari platformaga joylanadi. Talabaga login va parol orqali tizimga kirish imkoniyati yaratiladi. Har bir talaba 30 ta savoldan iborat test topshiradi. Har bir savol uchun 2 daqiqa, jami 30 ta savol uchun 60 daqiqa (1 soat) vaqt beriladi. Test topshirish jarayonida test bilan bog'liq xatolar aniqlansa, talaba nazoratchiga murojaat qiladi, nazoratchi tegishli ravishda dalolatnoma tuzadi.

Test natijalari e'lon qilingach, talabada e'tiroz bo'lsa, u 24 soat davomida ariza bilan dekanatga murojaat qilishi mumkin. Murojaat tegishli tartibda ko'rib chiqiladi.

"Hozirgi o'zbek adabiy tili" fanidan yakuniy nazorat bo'yicha test varianti **namunasi**:

<p>60111600 – O'zga tilli guruhlarda o'zbek tili yo'nalishi II kurs talabalari uchun "Hozirgi o'zbek adabiy tili" fanidan YAKUNIY NAZORAT BO'YICHA TEST SAVOLLARI 1-variant</p> <p><i>Uning (Xaliljonning) nechun shu holga tushib kolganligiga hamma hayron, o'zi esa qo'il siltaydi. Ushbu gapda olmoshning ma'no va grammatik xususiyatlari ko'ra qaysi turlari bor?</i></p> <p>a) so'roq, ko'satsish, belgilash, o'zlik, kishilik olmoshi b) belgilash, o'zlik, kishilik, ko'satsish olmoshi c) ko'satsish, kishilik, so'roq, belgilash olmoshi d) belgilash olmoshi, ko'satsish, kishilik, so'roq, gumon olmoshi</p>

Baho	Og'zaki va yozma javobni baholash mezoni
5	Talaba ilmiy fikrlay oladi; mavzularni chuqur o'zlashtirgan hamda ilmiy matnlarni tahlil qila oladi; berilgan savollarga to'liq javob bera oladi; o'z fikrlarini bir tizimli bayon eta oladi; mavzular bo'yicha ishlataladigan termin va atamalarni mustaqil qo'llay oladi; morfemik, morfologik va sintaktik tahlil qila oladi; qo'shimcha savollarga to'liq javob bera oladi; fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yilgan talablarga to'liq javob beradi; mustaqil ta'lif mavzularini to'liq bajargan; qo'shimcha adabiyotlarni tahlil qila oladi.
4	Talaba mavzularni o'zlashtirgan; mavzularni tahlil qila oladi; mavzular bo'yicha termin va atamalarni mustaqil qo'llay oladi; mavzu bo'yicha qo'shimcha savollarga javob bera oladi; mustaqil ta'lif mavzularini to'liq bajargan; fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yilgan talablarga javob beradi.
3	Talaba fan yuzasidan mavzularni sayoz o'zlashtirgan; tahhiliarni to'liq qila olmaydi; mustaqil ta'lif mavzularini to'liq bajarilmagan; fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyilgan talablarga qoniqarli darajada javob beradi.
2	Talaba fan bo'yicha yetarli darajada bilimga ega emas; savollarga javob bera olmaydi; mustaqil fikrga emas; topshiriqlarni bajara olmaydi; talaba oraliq nazoratni topshira olmagan hisoblanadi.

Yakuniy nazoratni test shaklida topshirgan talabaning bilimi quyidagi mezon asosida baholanadi:

Testni baholash mezoni
Talaba jami 30 ta savoldan 27-30 tasi (90-100%)ga to'g'ri javob bersa, unga 5 baho qo'yiladi.
Talaba jami 30 ta savoldan 21-26 tasi (70-89%)ga to'g'ri javob bersa, unga 4 baho qo'yiladi.
Talaba jami 30 ta savoldan 18-20 tasi (60-69%)ga to'g'ri javob bersa, unga 3 baho qo'yiladi.
Talaba jami 30 ta savoldan 17 va undan kamii (59-0%)ga to'g'ri javob bersa, unga 2 baho qo'yiladi va yakuniy nazoratni topshira olmagan hisoblanadi.

3-SEMESTR

5. O'QUV MASHG'ULOTLARI VA MUSTAQIL TA'LIM QISMI

5.1. Ma'ruza mashg'ulotlari

№	Ma'ruza mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1	Morfologiya. Mustaqil so'z turkumlari.	mustaqil so'zlar, yordamchi so'zlar, ishora so'zlar, alohida so'zlar guruhni, o'zgaradigan va o'zgarmas so'zlar	2
2	Fe'l so'z turkumi. Fe'llarning umumiy grammatik xususiyatlari.	mustaqil fe'llar, yordamchi fe'llar, harakat, holat, nutq, tafakkur fe'llari	2
3	Fe'l so'z turkumi kategoriyalari	nisbat, bo'lishli-bo'lishsizlik, harakat tarzi, o'zgalovchi, zamon, mayl, shaxson shakllari	2
4	Fe'llarning o'zgalovchi kategoriyasi	nisbat, bo'lishli-bo'lishsizlik, harakat tarzi, o'zgalovchi, zamon, mayl, shaxson shakllari	2
5	Ot so'z turkumi. Otning tasniflovchi lug'aviy va sintaktik shakllari	atoqli va turdosh, sanaladigan va sanalmaydigan, shaxsва narsa, aniq va mavhum otlar, kichraytirish, erkalash, shaxsiy baho, son shakllari, sodda, qo'shma, juft, takroriy va qisqartma otlar	2
6	Sifat so'z turkumi. Sifatlarning umumiy grammatik xususiyatlari, semantik turlari.	asliy va nisbiy sifatlar, harakter, xususiyat, holat, rang, maza-ta'm, shakl, ko'rinish bildiruvchi sifatlar, ozaytirma, kuchaytirma daraja shakllari	2
7	Son so'z turkumi. Sonning morfologik xususiyatlari, ma'no turlari, sintaktik xususiyatlari.	miqdor va tartib sonlar, dona, sanoq, chama, jamlovchi sonlar, sanoq so'zları	2
8	Olmosh so'z turkumi. Olmoshlarning umumiy grammatik belgilari.	olmosh, ishoraviylik, kishilik olmoshlari, ko'rsatish olmoshlari, o'zlik olmoshlari, belgilash olmoshlari, so'roq olmoshlari, gumon olmoshlari, bo'lishsizlik olmoshlari	2

9	Ravish so'z turkumi. Ravishlarning umumiy grammatik belgisi.	ravishlarning o'zgarmasligi, ma'no turlari, yasalishi, ravishlarda soddalashish, tublashish	2
10	Yordamchi so'zlar. Yordamchi so'zlamning umumiy grammatik belgilari.	bog'lovchi, ko'makchi, yuklama, ko'makchi-bog'lovchi, yuklama-bog'lovchi, sof ko'makchi, yarim ko'makchi	2
			Jami: 20 s.

5.2. Amaliy mashg'ulotlar

Nº	Amaliy mashg'ulot mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1	Morfologik so'z shakllari. So'z turkumlari.	mustaqil so'zlar, yordamchi so'zlar, ishora so'zları, alohida so'zlar guruhi, o'zgaradigan va o'zgarmas so'zlar	2
2	Fe'l so'z turkumi. Fe'lning semantik guruhlari.	mustaqil fe'llar, yordamchi fe'llar, harakat, holat, nutq, tafakkur fe'llari	2
3	Fe'lning ma'no turlari	harakat, holat, nutq, tafakkur fe'llari	2
4	Fe'lning tuzilashiga ko'ra turlari	sodda fe'l, murakkab fe'l, qo'shma fe'l	2
5	Fe'lning grammatik kategoriyalari.	nisbat, bo'lishli-bo'lishsizlik, harakat tarzi, o'zgalovchi, zamon, mayl, shaxson shakllari	2
6	Fe'lning vazifadosh shakllari.	nisbat, bo'lishli-bo'lishsizlik, harakat tarzi, o'zgalovchi, zamon, mayl, shaxson shakllari	2
7	Ot so'z turkumi	atoqli va turdosh, sanaladigan va sanalmaydigan, shaxsва narsa, aniq va mavhum otlar,	2
8	Otlarning ma'no va tuzilishiga ko'ra turlari	kichraytirish, erkash, shaxsiy baho, son shakllari,sodda,	2
9	Otlarda kelishik, egalik, ko'plik shakllari	atoqli va turdosh, sanaladigan va sanalmaydigan, shaxsва narsa, aniq va mavhum otlar,	2
10	Otlarning kichraytirish, erkash, hurmat shakllari	kichraytirish, erkash, shaxsiy baho, son shakllari,sodda,	2
11	Otlarning morfem tahlili	qo'shma, juft, takroriy va qisqartma otlar	2
12	Sifat so'z turkumi. Sifatning ma'no va tuzilishiga ko'ra turlari	asliy va nisbiy sifatlar, harakter, xususiyat, holat, rang, maza-ta'm, shakl,	2
13	Sifatlarda daraja shakli. Sifatlarning otlashuvi va morfologik tahlili	ko'renish bildiruvchi sifatlar, ozaytirma, kuchaytirma daraja shakllari	2
14	Son so'z turkumi. Sonlarning ma'no va tuzilishiga ko'ra turlari.	miqdor va tartib sonlar, dona, sanoq, chama, jamlovchi sonlar, sanoq so'zları	2
15	Sonning morfologik tahlili va hisob so'zlar	miqdor va tartib sonlar, dona, sanoq, chama, jamlovchi sonlar, sanoq so'zları	2
16	Olmosh so'z turkumi	olmosh, ishoraviylik, kishilik olmoshlari, ko'rsatish olmoshlari, o'zlik olmoshlari,	2

17	Olmoshning ma'no va tuzilishiga ko'ra turlari. Olmoshning morfologik tahlili	belgilash olmoshlari, so'roq olmoshlari, gumon olmoshlari, bo'lishsizlik olmoshlari	2
18	Ravish so'z turkumi	ravishlarning o'zgarmasligi, ma'no turlari, yasalishi	2
19	Ravishning ma'no va tuzilishiga ko'ra turlari. Ravishlarning daraja shakli va morfologik tahlili	ravishlarning o'zgarmasligi, ma'no turlari, yasalishi, ravishlarda soddalashish, tublashish	2
20	Sintaktik kategoriyalar bo'yicha mashqlar	bog'lovchi, ko'makchi, yuklama, ko'makchi-bog'lovchi, yuklama-bog'lovchi, sof ko'makchi, yarim ko'makchi	2
Jami:			40 s.

5.3. Mustaqil ta'lif ishlari

Nº	Mustaqil ta'lif mavzulari	O'quv mashg'ulot turi nomi	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" jurnallarining 2021-2022-yillarda chiqqan sonlaridan morfologiyaiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	ma'ruza	mustaqil so'zlar, yordamchi so'zlar, ishora so'zları, alohida so'zlar guruhi, o'zgaradigan va o'zgarmas so'zlar	9
2	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2018-2021-yillarda chiqqan sonlaridan fe'l so'z turkumiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	amaliy	mustaqil fe'llar, yordamchi fe'llar, harakat, holat, nutq, tafakkur fe'llari	9
3	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2021-2022-yillarda chiqqan sonlaridan ot so'z turkumiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	amaliy	atoqli va turdosh, sanaladigan va sanalmaydigan, aniq va mavhum otlar, kichraytirish, erka-lash, shaxsiy baho, sodda, qo'shma, juft, takroriy va qisqartma otlar	9
4	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2021-2022-yillarda chiqqan sonlaridan sifat so'z turkumiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	ma'ruza	asliy va nisbiy sifatlar, harakter, xususiyat, holat, rang, maza-ta'm, shakl, ko'rinish bildiruvchi sifatlar, ozaytirma, kuchaytirma daraja shakllari	9
5	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2021-2022-yillarda chiqqan sonlaridan son so'z turkumiga taalluqli maqolalarni	amaliy	miqdor va tartib sonlar, dona, sanoq, chama, jamlovchi sonlar, sanoq so'zları	9

	o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.			
6	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2021-2022-yillarda chiqqan sonlaridan olmosh so'z turkumiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	ma'ruza	olmosh, ishoraviylik, kishilik ol-moshlari, ko'rsatish olmoshlari, o'zlik olmoshlari, belgilash olmoshlari, so'roq olmoshlari, gumon olmoshlari, bo'tishsizlik olmoshlari	9
7	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2021-2022-yillarda chiqqan sonlaridan ravish so'z turkumiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	amaliy	ravishlarning o'zgarmasligi, ma'no turlari, yasalishi, ravishlarda soddalashish, tublashish	9
8	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" singari jurnallarning 2021-2022-yillarda chiqqan sonlaridan yordamchi so'zlar turkumiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	ma'ruza	bog'lovchi, ko'mak-chi, yuklama, ko'makchi-bog'lov-chi, yuklama-bog'lovchi, sof ko'makchi, yarim ko'makchi	9
9	Ixtiyoriy mavzuda 4ta elektron taqdimot tayyorlash	amaliy	mustaqil so'zlar, yordamchi so'zlar, ishora so'zları, alohida so'zlar guruhi, o'zgaradigan va o'zgarmas so'zlar	9
10	Morfologiya bo'yicha 20tadan test tuzish	amaliy	mustaqil so'zlar, yordamchi so'zlar, ishora so'zları, alohida so'zlar guruhi, o'zgaradigan va o'zgarmas so'zlar	9
			Jami:	90 s.

4-SEMESTR

4. TALABALAR KREDITLARNI OLİSH TARTIBI

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 31-dekabrdagi 824-soni qarori bilan tasdiqlangan "OTMlarda o'quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etish tartibi to'g'risidagi Nizom" (Nizomning 15- va 30-bandlari)ga asosan "Hozirgi o'zbek adabiy tili" fanidan 4-semestrda 120 saat o'quv yuklamasini o'zlashtirgan, fan dasturi (sillabus)da belgilangan baholash tartibiga ko'ra ijobiy baholanib, kasbiy kompetensiyalarni yetarli darajada egallagan talabaga 4-semestrda 5 kredit beriladi.

Talaba belgilangan ta'lim natijalariga erisha olmagan taqdirda unga kreditlar berilmaydi.

4.1. Nazoratlarni amalga oshirish tartibi.

Oraliq nazorat fan doirasida nazorat olingen sanaga qadar o'tilgan mavzular asosida 2 marta o'tkaziladi. "Hozirgi o'zbek adabiy tili" fanidan 1-oraliq nazorat *yozma* shaklda o'tkaziladi.

Oraliq nazorat variantlarida 3 tadan savol va topshiriqlar. 2 ta nazariy savol va 1 ta amaliy topshiriq beriladi. Har bir talaba alohida bittadan variant tanlaydi, tayyorgarlik ko'rish uchun 60 daqiqadan vaqt beriladi. Talabani oraliq nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida olgan baholari inobatga olinadi.

"Hozirgi o'zbek adabiy tili" fanidan 1-oraliq nazorat varianti **namunasi**:

60111600 – O'zga tilli guruhlarda o'zbek tili yo'nalishi II kurs talabalari uchun "Hozirgi o'zbek adabiy tili" fanidan I-ORALIQ NAZORAT SAVOLLARI

I-variant

1. Sodda gapning tarkibiy qismlari haqida ma'lumot bering.
2. Grammatik shakllangan gaplarning minimal va maksimal lisoniy sintaktik qoliplari haqida ma'lumot bering.
3. Sintaktik tahlil qiling: *Uzoqdagi zalvorli tog'lar xayolimni keldilar bosib.* (A.O.)

"Hozirgi o'zbek adabiy tili" fanidan 2-oraliq nazorat *og'zaki* shaklda o'tkaziladi.

Oraliq nazorat variantlarida 3 tadan savol va topshiriqlar. 2 ta nazariy savol va 1 ta amaliy topshiriq beriladi. Har bir talaba alohida bittadan variant tanlaydi, tayyorgarlik ko'rishi va yozishi uchun 60 daqiqa vaqt beriladi. Talabani oraliq nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida o'gan baholari inobatga olinadi.

"Hozirgi o'zbek adabiy tili" fanidan 2-oraliq nazorat varianti **namunasi**:

60111600 – O'zga tilli guruhlarda o'zbek tili yo'nalishi II kurs talabalari uchun "Hozirgi o'zbek adabiy tili" fanidan

2-ORALIQ NAZORAT SAVOLLARI

5-variant

1. Sintaksisning tadqiq manbai nima?
2. Asosiy sintaktik birliklarga nimalar kiradi?
3. Sintaktik tahlil qiling: *U tuman markaziga borib kelishga qaror qildi, ammo uning bu qarori noo'rin edi.*

Yakuniy nazorat semestr davomida o'tilgan mavzular bo'yicha *test* shaklida o'tkaziladi. Test kompyuterda test.navoiy-uni.uz platformasida tashkil etiladi. Ekspertning ijobjiy xulosasini olgan jami 200 tadan iborat test savollari platformaga joylanadi. Talabaga login va parol orqali tizimga kirish imkoniyati yaratiladi. Har bir talaba 30 ta savoldan iborat test topshiradi. Har bir savol uchun 2 daqiqa, jami 30 ta savol uchun 60 daqiqa (1 soat) vaqt beriladi. Test topshirish jarayonida test bilan bog'liq xatolar aniqlansa, talaba nazoratchiga murojaat qiladi, nazoratchi tegishli ravishda dalolatnoma tuzadi.

Test natijalari e'lon qilingach, talabada e'tiroz bo'lsa, u 24 soat davomida ariza bilan dekanatga murojaat qilishi mumkin. Murojaat tegishli tartibda ko'rib chiqiladi.

"Hozirgi o'zbek adabiy tili" fanidan yakuniy nazorat bo'yicha test varianti **namunasi**:

60111600 – O'zga tilli guruhlarda o'zbek tili yo'nalishi II kurs talabalari uchun "Hozirgi o'zbek adabiy tili" fanidan YAKUNIY NAZORAT BO'YICHA TEST SAVOLLARI

I-variant

Gapda sira, aslo, zinhor, birorta ham kabi so'zlar ishtirok etgan bo'lsa, kesim qanday shaklda bo'ladi?

a) tasdiq

- b) inkor shaklida
 c) tasdiq va inkor shaklida
 d) berilgan so'zlar egaga bog'langanligi sababli kesimning shakliga aloqasi yo'q.

Baho	Og'zaki va yozma javobni baholash mezoni
5	Talaba ilmiy fikrlay oladi; mavzularni chuqur o'zlashtirgan hamda ilmiy matnlarni tahlil qila oladi; berilgan savollarga to'liq javob bera oladi; o'z fikrlarini bir tizimli bayon eta oladi; mavzular bo'yicha ishlataladigan termin va atamalarni mustaqil qo'llay oladi; morfemik, morfologik va sintaktik tahlil qila oladi; qo'shimcha savollarga to'liq javob bera oladi; fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yilgan talablarga to'liq javob beradi; mustaqil ta'lif mavzularini to'liq bajargan; qo'shimcha adabiyyotlarni tahlil qila oladi.
4	Talaba mavzularni o'zlashtirgan; mavzularni tahlil qila oladi; mavzular bo'yicha termin va atamalarni mustaqil qo'llay oladi; mavzu bo'yicha qo'shimcha savollarga javob bera oladi; mustaqil ta'lif mavzularini to'liq bajargan; fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yilgan talablarga javob beradi.
3	Talaba fan yuzasidan mavzularni sayoz o'zlashtirgan; tahlillarni to'liq qila olmaydi; mustaqil ta'lif mavzularini to'liq bajarilmagan; fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyilgan talablarga qoniqarli darajada javob beradi.
2	Talaba fan bo'yicha yetarli darajada bilimga ega emas; savollarga javob bera olmaydi; mustaqil fikrga emas; topshiriqlarni bajara olmaydi; talaba oraliq nazoratni topshira olmagan hisoblanadi.

Yakuniy nazoratni test shaklida topshirgan talabaning bilimi quyidagi mezon asosida baholanadi:

Testni baholash mezoni
Talaba jami 30 ta savoldan 27-30 tasi (90-100%)ga to'g'ri javob bersa, unga 5 baho qo'yiladi.
Talaba jami 30 ta savoldan 21-26 tasi (70-89%)ga to'g'ri javob bersa, unga 4 baho qo'yiladi.
Talaba jami 30 ta savoldan 18-20 tasi (60-69%)ga to'g'ri javob bersa, unga 3 baho qo'yiladi.
Talaba jami 30 ta savoldan 17 va undan kamii (59-0%)ga to'g'ri javob bersa, unga 2 baho qo'yiladi va yakuniy nazoratni topshira olmagan hisoblanadi.

5. O'QUV MASHG'ULOTLARI VA MUSTAQIL TA'LIM QISMI

5.1. Ma'ruza mashg'ulotlari

Nº	Ma'ruza mavzulari	Qisqacha tavsisi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1	Alohiда so'zlar turkumi. Modal, undov, taqlid so'zlar.	modal, undov, tasdiq-inkor, taklif so'zlar, so'z-gaplar, taqlid so'zlar	2
2	So'z birikmasi haqida umumiy ma'lumot.	so'z birikmasi, otli birikma, fe'lli birikma, tobe bog'lanish, teng bog'lanish	2
3	Gaplar tasnifi	gap, darak gap, so'roq gap, buyruq gap, his-hayajonli gap, sodda gap, qo'shma gap	2

4	Gap bo'laklari. Bosh bo'laklar	bosh bo'lak, egali va egasiz gap, ega, kesim, mustaqil kesim, nomustaqil kesim	2
5	Ikkinch darajali bo'laklar	to'ldiruvchi, aniqlovchi, hol, gap qurilishi, konstruksiya, sistema, funksiya	2
6	Murakkab sintaktik birliliklar	undalma, undalma gap, lisoniy struktura, ajratilgan bo'lak, ajralmish bo'lak, kengaytiruvchi	2
7	Qo'shma gap	qo'shma gap, intonatsiya, tobe sintaktik aloqa, tenglanish, bog'langan qo'shma gap	2
8	Ergashgan qo'shma gaplar	ega ergash gap, kesim ergash gap, to'ldiruvchi ergash gap, aniqlovchi ergash gap, hol ergash gap, payt ergash gap, o'rin ergash gap	2
9	Murakkab qo'shma gaplar	murakkab qo'shma gap	2
10	O'zga gapli qurilmalar	ko'chirma gap, o'zlashtirma gap, ko'chirma gapli qo'shma gap, o'zlashtirma gap	2
Jami:			20 s.

5.2. Amaliy mashg'ulotlar

No	Amaliy mashg'ulot mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1	Yordamchi so'zlar tahlili. Ko'makchi	bog'lovchi, ko'makchi, yuklama	2
2	Bog'lovchi va yuklamalar tahlili	bog'lovchi, yuklama-bog'lovchi, sof ko'makchi, yarim ko'makchi	2
3	So'z-gaplar tahlili. Modal so'zlar ustida ishslash	modal, undov, tasdiq-inkor, taklif so'zlar, so'z-gaplar, taqlid so'zlar	2
4	Undov so'zlar ustida ishslash	modal, undov, tasdiq-inkor, taklif so'zlar, so'z-gaplar, taqlid so'zlar	2
5	Taqlid so'zlar ustida ishslash	modal, undov, tasdiq-inkor, taklif so'zlar, so'z-gaplar, taqlid so'zlar	2
6	Sintaktik aloqa	Tobe (ergash) aloqa	2
7	Lisoniy qolip, konstruksiya, tizim	Lisoniy qolip, konstruksiya, tizim	2
8	Lisoniy sintaktik qolip (LSQ) va uni ajratish usullari	lisoniy sintaktik qolip, sistem tilshunoslik, gap qolipi	2
9	O'zbek tilida so'z birikmasi	so'z birikmasi, otli birikma, fe'lli birikma, tobe bog'lanish, teng bog'lanish	2
10	So'z birikmasining grammatik xususiyatlari	so'z birikmasi, otli birikma, fe'lli birikma, tobe bog'lanish, teng bog'lanish	2
11	Hozirgi o'zbek tilida gap tafsifi	gap, darak gap, so'roq gap, buyruq gap, his-hayajonli gap, sodda gap, qo'shma gap	2
12	Gap bo'laklari. Kesim ustida mashqlar bajarish	bosh bo'lak, egali va egasiz gap, ega, kesim, mustaqil kesim, nomustaqil kesim	2

13	Ega va uning gapda ifodalanishi. Egali va egasiz gaplar	bosh bo'lak, egali va egasiz gap, ega, kesim, mustaqil kesim, nomustaqil kesim	2
14	Ikkinci darajali bo'laklar. Holning gap qurilishidagi o'mi	to'ldiruvchi, aniqlovchi, hol, gap qurilishi, konstruksiya, sistema, funksiya	2
15	To'ldiruvchi va uning gap tarkibida ifodalanishi	to'ldiruvchi, belgili, belgisiz, vositali, vositasiz	2
16	Aniqlovchi va uning gap tarkibida ifodalanishi	aniqlovchi, sifatlovchi aniqlovchi, qaratuvchi aniqlovchi, izlohllovchi	2
17	Sodda gaplarning murakkablashuvি	undalma, undalma gap, lisoniy struktura, ajratilgan bo'lak, ajralmish bo'lak, kengaytiruvchi	2
18	Qo'shma gap va ununig turlari	ega ergash gap, kesim ergash gap, to'ldiruvchi ergash gap, aniqlovchi ergash gap, hol ergash gap, payt ergash gap, o'rın ergash gap	2
19	Ko'chirma gapli sintaktik qurilmalar	ko'chirma gap, o'zlashtirma gap, ko'chirma gapli qo'shma gap, o'zlashtirma gap	2
20	O'zbek tilida tinish belgilarining ishlatalishi	tinish belgilari, nuqta, vergul, undov belgisi, so'roq belgisi, tire, qo'shtimoq, qavs, ikki nuqta	2
			Jami: 40 s.

5.3. Mustaqil ta'lim ishlari

Nº	Mustaqil ta'lim mavzulari	O'quv mashg'uloti turi	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" jurnallarining 2021-2022-yillarda chiqqan son-laridan so'z-gaplarga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	ma'ruza	modal, undov, tasdiq-inkor, taklif so'zlar, so'z-gaplar, taqlid so'zlar	6
2	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" jurnallarining 2021-2022-yillarda chiqqan sonlaridan sintaksisiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	amaliy	tinish belgilari, nuqta, vergul, undov belgisi, so'roq belgisi, tire, qo'shtimoq, qavs, ikki nuqta	6
3	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" jurnallarining 2021-2022-yillarda chiqqan sonlaridan sintaksisiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	amaliy	undalma, undalma gap, lisoniy struktura, ajratilgan bo'lak, ajralmish bo'lak	6
4	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lim" jurnallarining 2021-2022-yillarda chiqqan sonlaridan so'z birikmasi	ma'ruza	so'z birikmasi, oti birikma, fe'lli birikma, tobe bog'lanish, teng bog'lanish	6

	haqidagi maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.			
5	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lism" jurnallarining 2021-2022-yillarda chiqqan sonlaridan gapning bosh bo'laklari haqidagi maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	amaliy	bosh bo'lak, egali va egasiz gap, ega, kesim, mustaqil kesim, nomustaql kesim	6
6	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lism" jurnallarining 2021-2022-yillarda chiqqan sonlaridan gapning ikkinchi darajali bo'laklari haqidagi maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	ma'ruza	to'ldiruvchi, aniqlovchi, hol, gap qurilishi, konstruksiya, sistema, funksiya	6
7	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lism" jurnallarining 2021-2022-yillarda chiqqan sonlaridan gapning ikkinchi darajali bo'laklari haqidagi maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	amaliy	ega ergash gap, kesim ergash gap, to'ldiruvchi ergash gap, aniqlovchi ergash gap, hol ergash gap, payt ergash gap, o'rinc ergash gap	6
8	"O'zbek tili va adabiyoti", "Til va adabiyot ta'limi", "Uzlukchiz ta'lism" jurnallarining 2021-2022-yillarda chiqqan sonlaridan o'zbek tili punktuatsiyasiga taalluqli maqolalarni o'rganish, tahlil qilish va annotatsiya yozish.	ma'ruza	tinish belgilari, nuqta, vergul, undov belgisi, so'roq belgisi, tire, qo'shtimoq, qavs, ikki nuqta	6
9	Sintaksis bo'yicha 20ta test tuzish	amaliy	qo'shma gap, intonatsiya, tobe sintaktik aloqa, tenglanish, bog'langan qo'shma gap	6
10	Ixtiyoriy mavzuda 4ta elektron taqdimot tayyorlash	amaliy		6
Jami:				60 s.

6. O'QUV ADABIYOTLARI VA AXBOROT MANBALARI

Asosiy adabiyotlar:

1. Jamolxonov H. Hozirgi o'zbek adabiy tili. – Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2013.
2. Rahmatullayev Sh. Hozirgi adabiy o'zbek tili. - Toshkent: Universitet, 2006.
3. Sayfullayeva R., Mengliyev B., Boqiyeva G., Qurbanova M., Yunusova M., Abuzalova M. Hozirgi o'zbek adabiy tili. -Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2009.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Baxriddinova B. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Sintaksis. Amaliy mashg'ulot ishlamlari. – Qarshi: Nasaf, 2009. – 46 bet.
2. Musulmanova N. Hozirgi o'zbek adabiy tilida grammatik ma'nno tarkibi. Monografiya. – Toshkent: Bookmani print, 2023. – 84b.
3. Hojiyev A. O'zbek tilida so'z yasalish tizimi. – Toshkent: Fan, 2007.
4. Saparniyozova M., Ahmedova N. Hozirgi o'zbek adabiy tilidan amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari. – Toshkent, 2010.

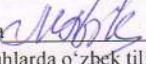
Internet saytlari

- 1.<http://library.navoiy-uni.uz/files/r.%20sayfullayeva%20hozirgi%20o%60zbek%20adabiy%20tili.pdf>
- 2.[https://e-library.namdu.uz/81%20%D0%A2%D0%B8%D0%BB%D1%88%D1%83%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B8%D0%BA/Hozirgi%20o'zbek%20adabiy%20tili%20\(H.Jamolxonov\).pdf](https://e-library.namdu.uz/81%20%D0%A2%D0%B8%D0%BB%D1%88%D1%83%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B8%D0%BA/Hozirgi%20o'zbek%20adabiy%20tili%20(H.Jamolxonov).pdf)
- 3.https://arm.samdchti.uz/library/book_view/790

8. O'QUV DASTURI HAQIDA MA'LUMOT

O'quv dasturi Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2023 yil “28” “08” dagi “21” -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

**“O'zga tilli guruhlarda o'zbek tili ta'limi” kafedrasи mudiri v.b., f.f.d., professor
S.Muhamedova**

Tuzuvchi:
N.Musulmanova
“O'zga tilli guruhlarda o'zbek tili ta'limi” kafedrasи dotsenti, f.f.n.

Taqribchilar:
X.Kadirova
ToshDO'TAU “O'zga tilli guruhlarda o'zbek tili ta'limi” kafedrasи dotsenti, f.f.n.;

I.Islomov
ToshDO'TAU “Amaliy filologiya” kafedrasи dotsenti, f.f.d.